IV. INVESTITSIYALAR VA QURILISH

2023- yil yanvar-dekabr oylarida viloyatning iqtisodiyot va ijtimoiy sohalarini rivojlantirish uchun jami moliyalashtirish manbalari hisobidan 12 050,7 mlrd. so‘m miqdorida asosiy kapitalga investitsiyalar kiritilib, 2022- yilning shu davriga nisbatan 125,0 % ni, shundan xorijiy investitsiyalar va kreditlar 5 341,4 mlrd. so‘mni (jamiga nisbatan ulushi 44,3 %) tashkil etdi.

2023-yil yanvar -dekabr oylarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning o‘sish sur'atlari

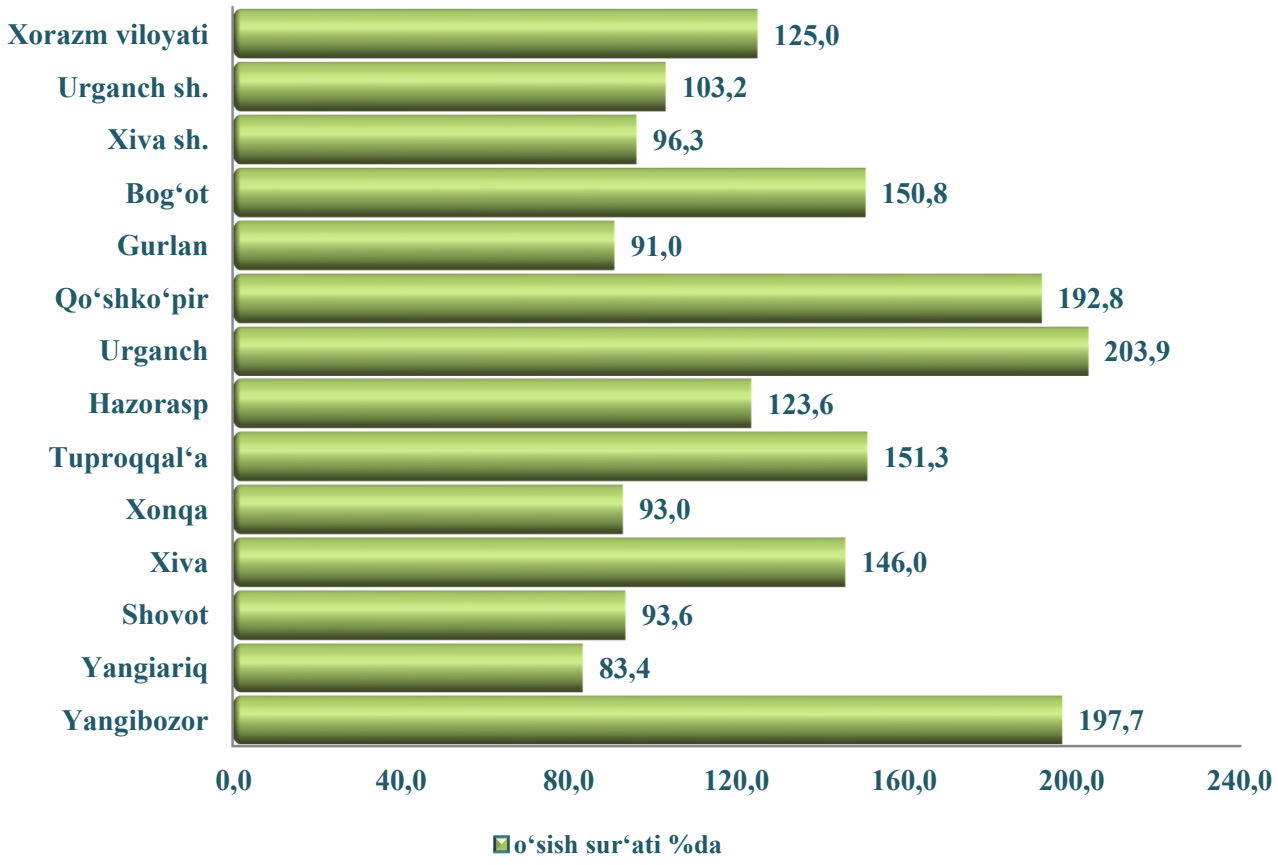

2023- yilning yanvar- dekabr oylarida jami asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning deyarli yarmidan ko‘pi, ya‘ni 54,6 % viloyatning 4 ta hududi hissasiga to‘g‘ri keladi, jumladan, Urganch shahri 23,1 %, Qo‘shko‘pir tumani 12,5 %, Urganch tumani 12,0 %, Yangibozor tumani 7,0 %.

Viloyatning ayrim tumanlarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning yuqori o‘sish sur‘atlari kuzatildi. Jumladan, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan Urganch tumani 203,9 %, Yangibozor tumani 197,7 %, Qo‘shko‘pir tumanida 192,8 %, Bog‘ot tumanida 150,8 %, ga o‘sish kuzatildi.

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar

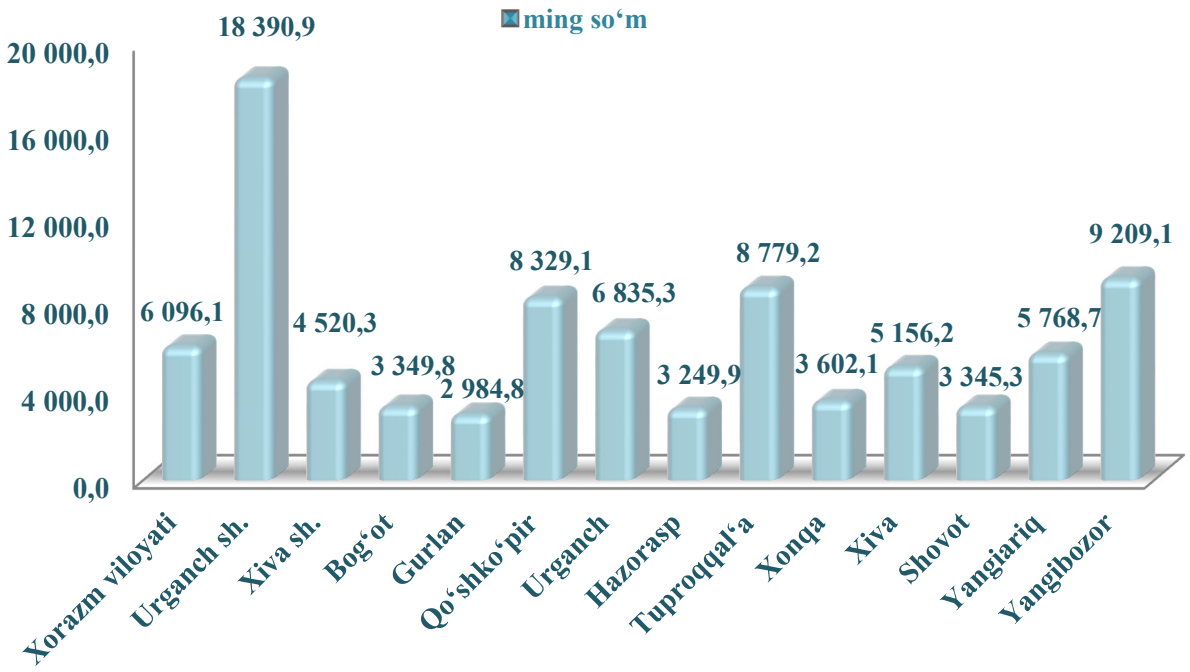

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar (% da)

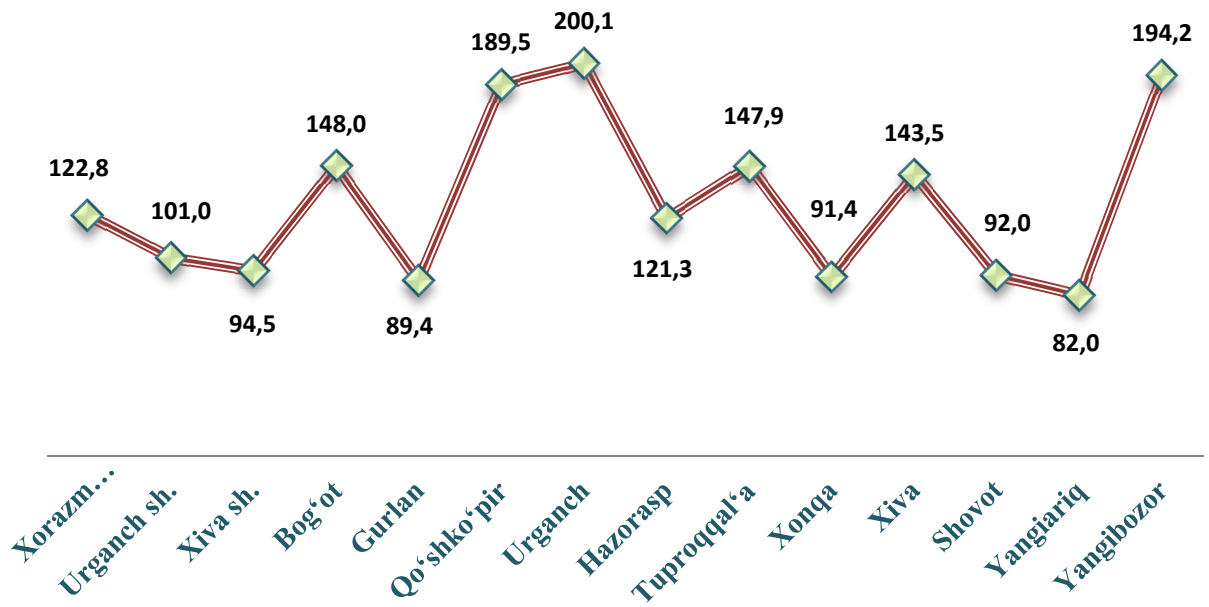

2023- yilning yanvar–dekabr oylarida aholi jon boshiga hisoblangan asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi bo‘yicha yuqori ko‘rsatkichlar Urganch shahrida 18 390,9 ming so‘m (101,0%), Yangibozor tumanida 9209,1 ming so‘m (194,2 %) va Tuproqqal‘a tumanida 8 779,2 ming so‘m (147,9 %) darajada qayd qilindi.

Moliyalashtirish manbalari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar
(2023- yil yanvar – dekabr oylarida)

	mlrd. so‘m	*o‘sish sur‘ati, %*	*yakunga nisbatan %*
Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar	**12 050,7**	**125,0**	**100,0**
shu jumladan:			
Markazlashgan investitsiyalar:	**1 514,5**	**101,6**	**12,6**
byudjet mablag‘lari	761,1	86,5	6,3
Suv ta‘minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg‘armasi	164,8	136,0	1,4
tiklanish va taraqqiyot fondi mablag‘lari	50,4	43,9	-
hukumat kafolati ostida chet el kreditlari	538,2	143,5	4,5
Markazlashmagan investitsiyalar:	**10 536,1**	**129,3**	**87,4**
korxonalarning o‘z mablag‘lari	2 806,0	129,2	23,3
aholi mablag‘lari	2 448,9	97,2	20,3
xorijiy investitsiya va kreditlar	4 803,2	176,2	39,8
shundan:			
to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiya	1 399,7	130,1	11,6
tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari	478,0	64,3	4,0

Moliyalashtirish manbalari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda tarmoqlar kesimida eng katta ulush xorijiy investitsiya va kreditlar 39,8 foizni, aholi mablag‘lari 20,3 foizni, korxonaning o‘z mablag‘lari 23,3 fozni tashkil qildi.

Eng kam ulush Suv ta‘minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg‘armasi 1,4 foizni, tijorat bank kreditlari va boshqa karz mablag‘lar 4,0 foizni tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalarning ulushlari

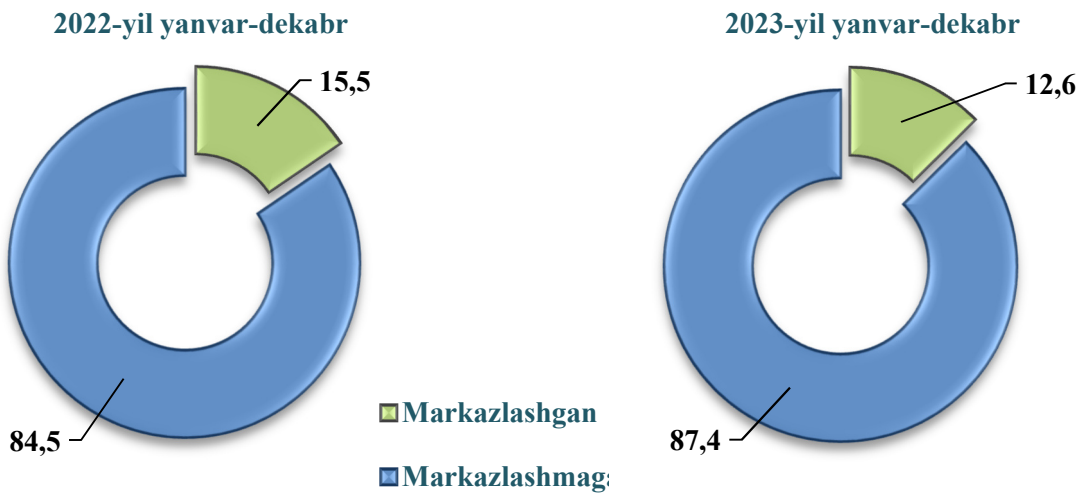

Viloyatda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalarning ulushlari 2022- yil yanvar-dekabr oylarida mos ravishda 15,5 % va 84,5 % ni tashkil qilib, ushbu ko‘rsatkichlarning ulushlari o‘tgan yilning shu davrida 12,6 % va 87,4 % ni tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashgan moliyalashtirish manbalari (ulushi % da)

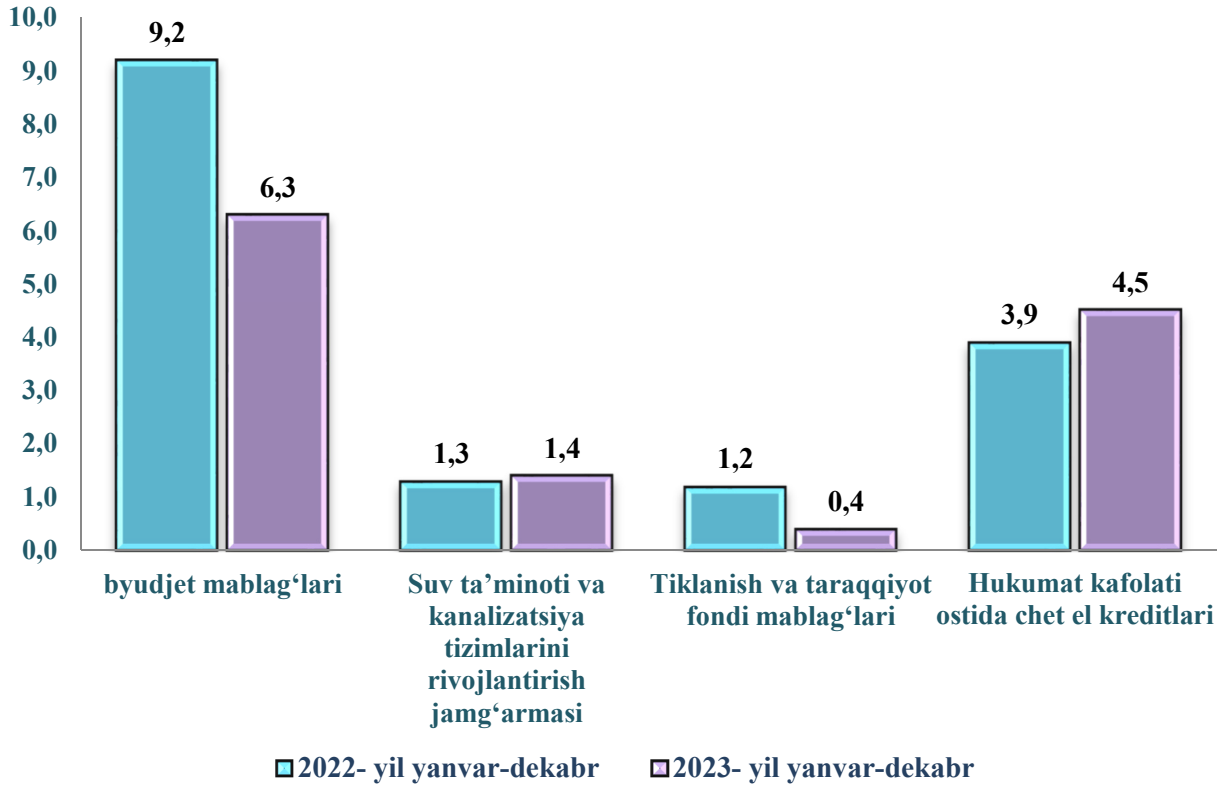

2022- yilning shu davri bilan solishtirganda O‘zbekiston Respublikasi kafolati ostidagi xorijiy investitsiyalar ulushi 4,5 %, va mos ravishda Respublika byudjeti mablag‘larining ulushi 6,3 % punktga kamaygan.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashmagan moliyalashtirish manbalari (ulushi, *% da)*

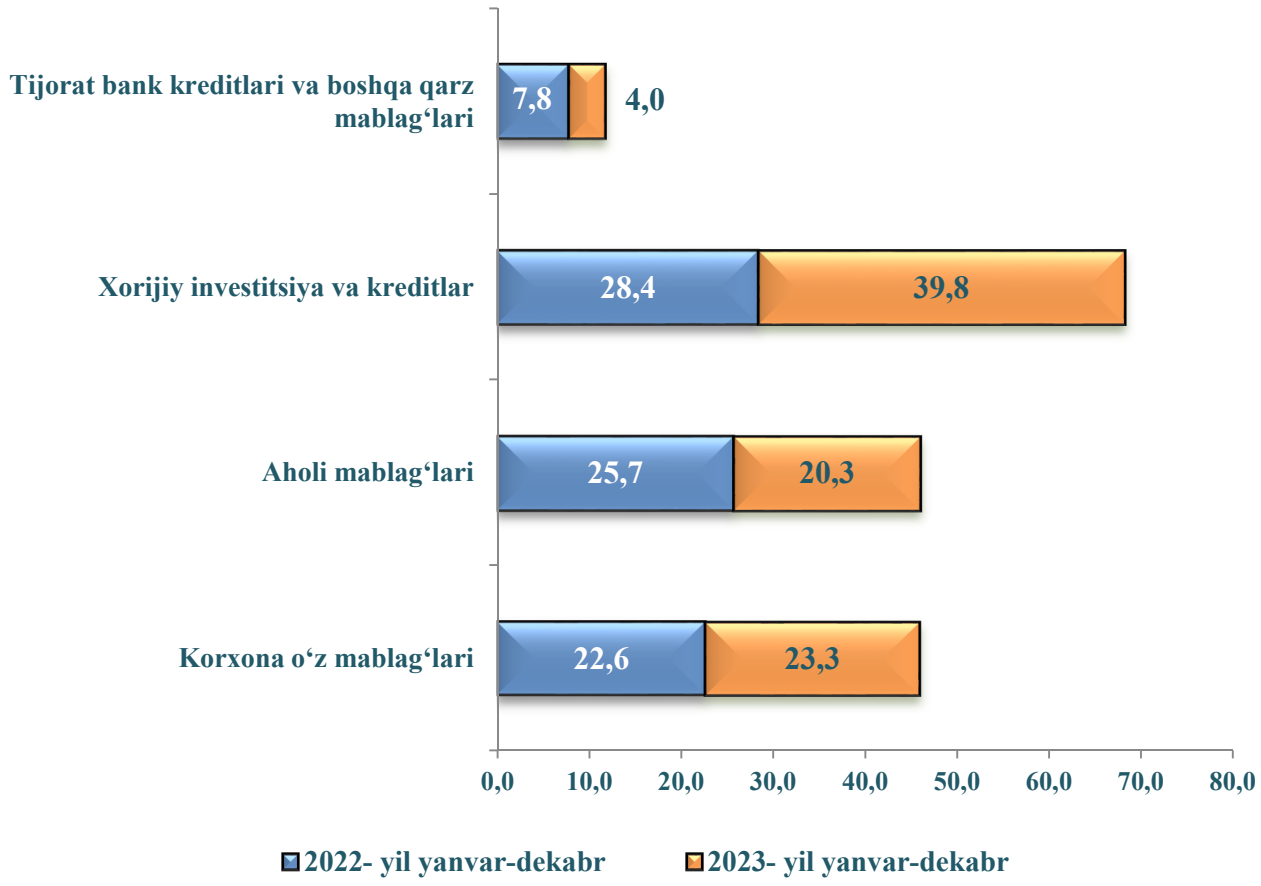

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashmagan moliyalashtirish manbalari bo‘yicha korxona o‘z mablag‘lari 23,3 foizni (2022-yil yanvar-dekabrda 22,6 foiz), aholi mablag‘lari 20,3 foizni (2022-yil yanvar-dekabrda 25,7 foiz), xorijiy investitsiya va kreditlar 39,8 foizni (2022-yil yanvar-dekabrda 28,4 foiz), tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari 4,0 foizni (2022-yil yanvar-dekabrda 7,8 foiz) tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashmagan moliyalashtirish manbalarida eng katta ulush xorijiy investitsiya va kreditlar 39,8 foizni, eng kam ulush tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari 4,0 foizni tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning moliyalashtirish manbalari bo‘yicha tarkibi

Shahar va tumanlar nomi	*Jami investitsiyalar mlrd. so‘m*	*Shu jumladan moliyalashtirish manbalari bo‘yicha: (mlrd. so‘m)*					
		Respublika byudjeti	*Suv ta‘minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg‘armasi i*	*Korxona va aholi mablag‘i*	*Tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari*	*Xorijiy investitsiya va kreditlar*	*Tiklanish va taraqqiyot jamg‘armasi*
Xorazm viloyati	**12 050,7**	**761,1**	**164,8**	**5 254,9**	**478,0**	**5 341,5**	**50,4**
Shahar va tumanlar:							
Urganch sh.	2 786,2	281,6	45,6	1 493,4	84,7	830,5	50,4
Xiva sh.	442,5	28,1	0,6	226,1	39,0	148,7	-
Bog‘ot	583,9	35,6	17,7	264,9	35,6	230,1	-
Gurlan	465,0	59,2	6,2	304,0	47,9	47,7	-
Qo‘shko‘pir	1 504,2	68,0	2,8	415,5	56,1	961,8	-
Urganch	1 445,0	41,9	5,6	387,4	68,4	941,7	-
Hazorasp	663,3	48,7	18,6	493,2	14,7	88,1	-
Tuproqqal‘a	514,5	45,6	2,3	389,1	5,4	72,1	-
Xonqa	708,2	32,7	21,7	354,6	53,5	245,7	-
Xiva	791,5	18,0	6,3	215,5	22,7	529,0	-
Shovot	598,1	54,2	5,1	252,7	11,9	274,2	-
Yangiariq	703,8	24,9	23,9	277,5	18,6	358,9	-
Yangibozor	844,5	22,6	8,4	181,0	19,5	613,0	-

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha 2023- yilning yanvar–dekabr oylarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi

	mlrd. so‘m	*Jamiga nisbatan % da*
Jami:	**12 050,7**	**100,0**
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi	1 768,9	14,7
Ishlab chiqarish sanoati	3 700,7	30,7
Qurilish	580,6	4,8
Ulgurji va chakana savdo, motorli transport vositalar va mototsikllarni ta‘mirlash	376,1	3,1
Tashish va saqlash	982,4	8,2
Ta‘lim	257,5	2,1
Jami faoliyat turlaridan tashqari: turar joy qurilishiga investitsiyalar	1982,5	16,5
Boshqa faoliyat turlari	2 402,0	19,9

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning 70,1 % dan ortig‘i quyidagi iqtisodiy faoliyat turlariga yo‘naltirildi: ishlab chiqarish sanoati (30,7), qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi (14,7 %), jami faoliyat turlaridan tashqari: turar joy qurilishiga investitsiyalar (16,5 %) va tashish va saqlash sohasi (8,2%) ni tashkil qildi.

2023- yilning yanvar – dekabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibi

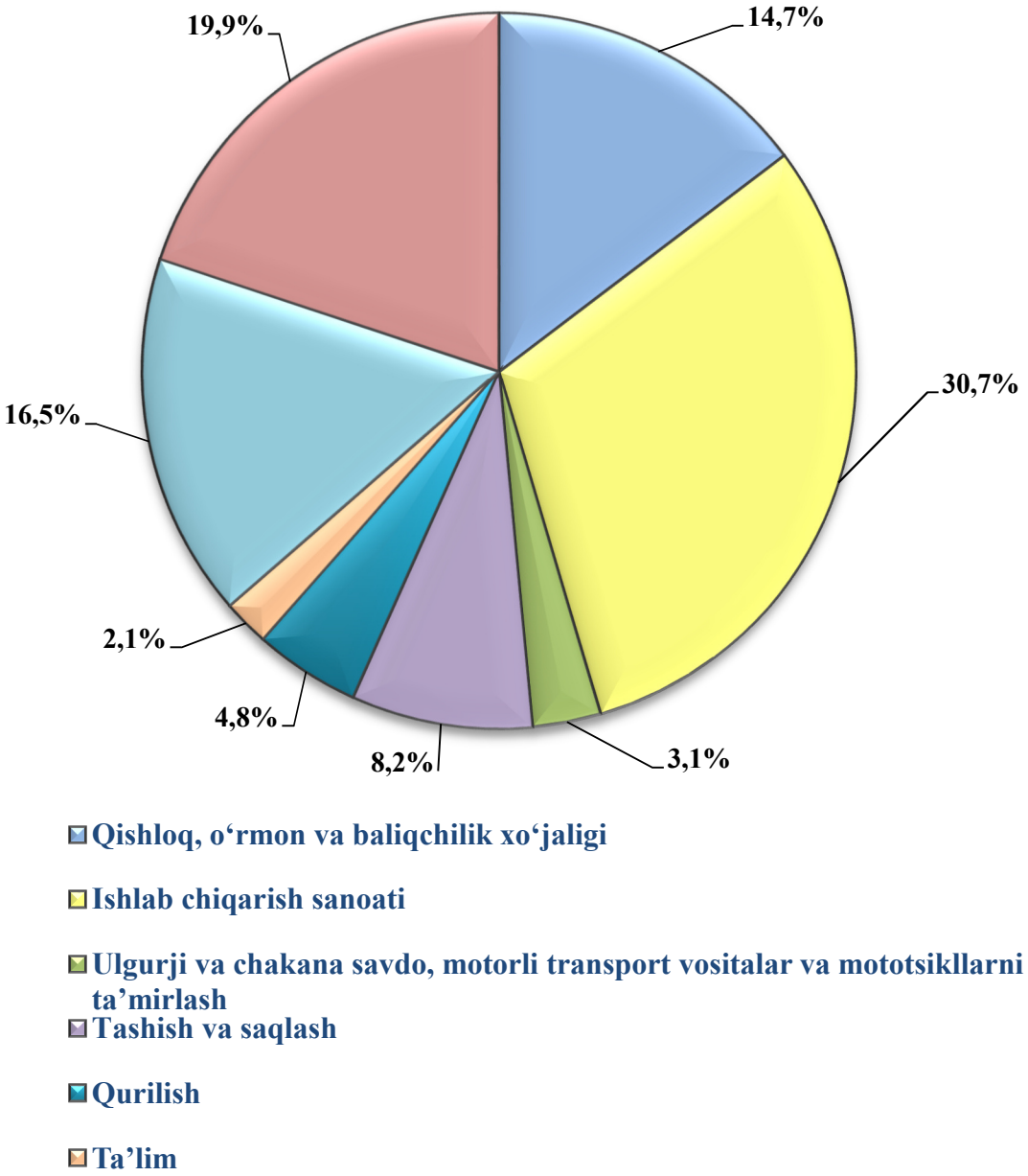

Asosiy kapitalga kiritilgan xorijiy investitsiya va kreditlar

2023- yilning yanvar–dekabr oylarida 2 600,5 mlrd. so‘m (dollar ekvivalentida 222,1 mln. AQSH dollar) yoki o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 115,9 % asosiy kapitalga xorijiy investitsiya va kreditlar o‘zlashtirildi.

Xorijiy investitsiya va kreditlarning eng katta ulushi Urganch shahrida (21,8 %), Xiva tumanida (14,1 %) va Qo‘shko‘pir tumanida (13,7 %) kuzatildi.

Xorijiy investitsiyalarni o‘zlashtirish, kreditlarni qo‘shgan holda

Shahar va tumanlar nomi	*Xorijiy investitsiyalar o‘zlashtirildi, mlrd. so‘m*		*Xorijiy investitsiyalar, nisbatan % da*	
	jami	*shu jumladan, kreditlar*	*jamiga*	*asosiy kapitalga investitsiyalar*
Xorazm viloyati	**5 341,5**	**3 900,3**	**100,0**	**44,3**
shahar va tumanlar:				
Urganch sh.	830,5	380,7	15,5	29,8
Xiva sh.	148,7	90,0	2,8	33,6
Bog‘ot	230,1	230,1	4,3	39,4
Gurlan	47,7	47,7	0,9	10,3
Qo‘shko‘pir	961,8	961,3	18,0	63,9
Urganch	941,7	818,7	17,6	65,2
Hazorasp	88,1	88,1	1,6	13,3
Tuproqqal‘a	72,1	67,8	1,3	14,0
Xonqa	245,7	245,7	4,6	34,7
Xiva	529,0	529,0	9,9	66,8
Shovot	274,2	0,0	5,1	45,8
Yangiariq	358,9	15,2	6,7	51,0
Yangibozor	613,0	426,0	11,5	72,6

Viloyatda xorijiy investitsiya va kreditlarning jami asosiy kapitalga o‘zlashtirilgan investitsiyalardagi ulushi 44,3 % ni tashkil qildi. Eng ko‘p ulushlar Yangibozor tumani (72,6 %), Xiva tumaniga (66,8 %), Urganch tumani (65,2 %), Qo‘shko‘pir tumani (63,9 %) va Yangiariq tumani (51,0 %)ga to‘g‘ri keladi. Eng kam ulush Tuproqqal’a tumani (14,0 %), Xazorasp tumani (13,3 %) va Gurlan tumanlariga (10,3 %) to‘g‘ri kelmoqda.

Xorijiy investitsiya va kreditlarni o‘zlashtirish *(mlrd.so‘m)*

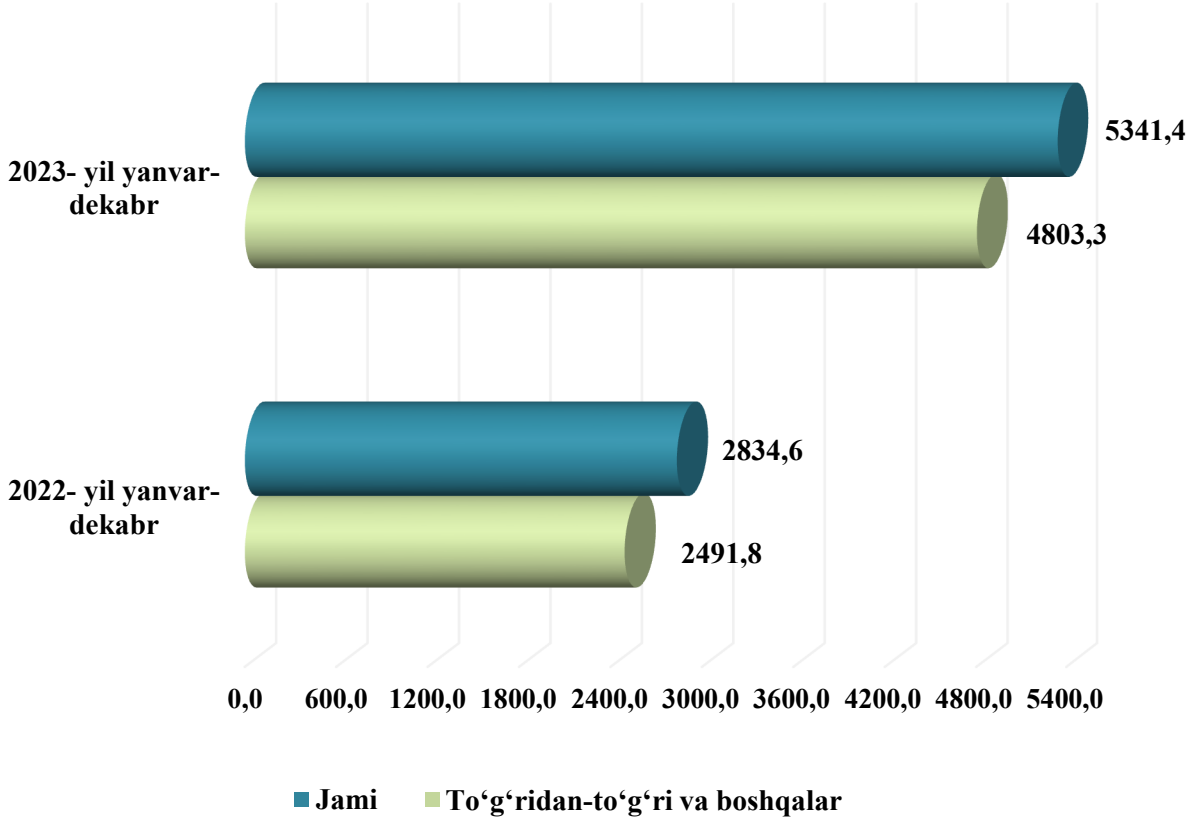

Jami o‘zlashtirilgan xorijiy investitsiya va kreditlar umumiy hajmiga nisbatan O‘zbekiston Respublikasi kafolati ostidagi xorijiy kreditlar 4,5 % yoki 538,2 mlrd so‘mni, xorijiy investitsiya va kreditlar – 39,8 % yoki 4 803,3 mlrd so‘mni, shundan to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiya 1 399,7 mlrd so‘mni tashkil qildi.

Ijtimoiy soha obyektlarini qurish

2023- yil yanvar-dekabr oylarida umumiy maydoni 1 186,9 ming kv.m. bo‘lgan 4 117 ta (2022- yilning yanvar- dekabriga nisbatan 110,6 %) shu jumladan qishloq joylarida 1 048,4 ming kv.m. (110,6 %) uy-joy foydalanishga topshirildi. Turar joy qurilishiga o‘zlashtirilgan investitsiyalar 1 627,2 mlrd. so‘mni yoki jami investitsiyalardagi ulushi 13,5 % ni tashkil qildi.

2023- yil yanvar– dekabr oylarida ishga tushirilgan turar joylar

Shahar va tumanlar nomi	*Barcha moliyalashtirish hisobidan:*			
	Ishga tushirildi		*Ulardan yakka tartibdagi turar joylar*	
	ming kv.metr	*2022- yil mos davriga nisbatan % da*	*ming kv.metr*	*2022- yil mos davriga nisbatan % da*
Xorazm viloyati	**1 186,9**	**110,6**	**1 186,9**	**110,6**
Shahar va tumanlar:				
Urganch sh.	103,2	110,4	103,2	110,4
Xiva sh.	35,3	112,7	35,3	112,7
Bog‘ot	81,7	113,3	81,7	113,3
Gurlan	95,6	101,5	95,6	101,5
Qo‘shko‘pir	89,7	115,1	89,7	115,1
Urganch	154,9	120,8	154,9	120,8
Hazorasp	117,5	115,6	117,5	115,6
Tuproqqal‘a	49,2	124,7	49,2	124,7
Xonqa	107,6	105,9	107,6	105,9
Xiva	94,8	103,8	94,8	103,8
Shovot	87,0	129,4	87,0	129,4
Yangiariq	99,7	106,9	99,7	106,9
Yangibozor	70,9	87,1	70,9	87,1

Yangi qurilish va rekonstruksiya hisobiga turar joylar va ijtimoiy obyektlarni ishga tushirish

	Barcha moliyalashtirish hisobidan:			
	Ishga tushirildi		*2022- yilning mos davriga nisbatan % da*	
	jami	*shu jumladan qishloq joylardi*	*Jami*	*shu jumladan qishloq joylardi*
Turar joylar umumiy maydoni, ming kv.metr	1 186,9	1 048,4	110,6	110,6
ulardan:				
yakka tartibdagi turar joylar	1 186,9	1 048,4	110,6	110,6
Namunaviy loyihalar asosida qurilgan yakka tartibdagi turar joylar	-	-	x	x
Poliklinikalar (QVPlarni qo‘shgan holda), qatnov	620	300	x	x
Umumta‘lim va ixtisoslashtirilgan maktablar, o‘quvchi o‘rni	6 775	5 725	x	x
Suv tarmog‘i, km	375,5	361,1	71,6	74,5
Gaz tarmog‘i, km	-	-	-	-

Ichimlik suvi tarmoqlari qurilishiga 2023- yilning yanvar- dekabr oylarida 271,1 mlrd. so‘m investitsiya o‘zlashtirildi.

Gaz tarmoqlari qurilishiga 2023- yilning yanvar- dekabr oylarida investitsiya mablag‘lari o‘zlashtirilmagan.

Qurilish ishlari

2023- yil yanvar- dekabr oylarida 5 744,2 mlrd. so‘mlik qurilish ishlari bajarilib, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 106,6 % ni tashkil etdi.

Shahar va tumanlar kesimida qurilish ishlari o‘sish sur‘ati

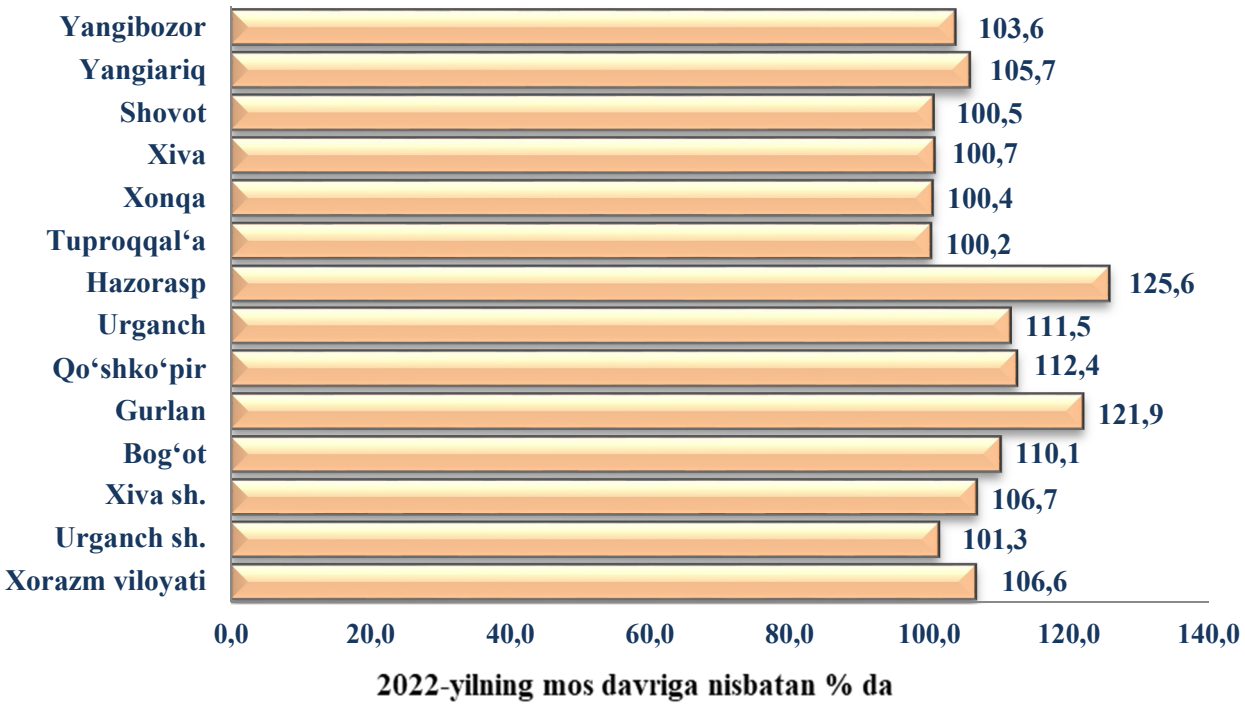

Qurilish ishlari bo‘yicha yuqori o‘sish sur‘atlari quyidagi shahar va tumanlarda: Hazorasp tumani 125,6 %, Gurlan tumanida 121,9 % va Qo‘shko‘pir tumanida 112,4 %, o‘sish kuzatildi.

Aholi jon boshiga qurilish ishlari hajmi (ming so‘mda)

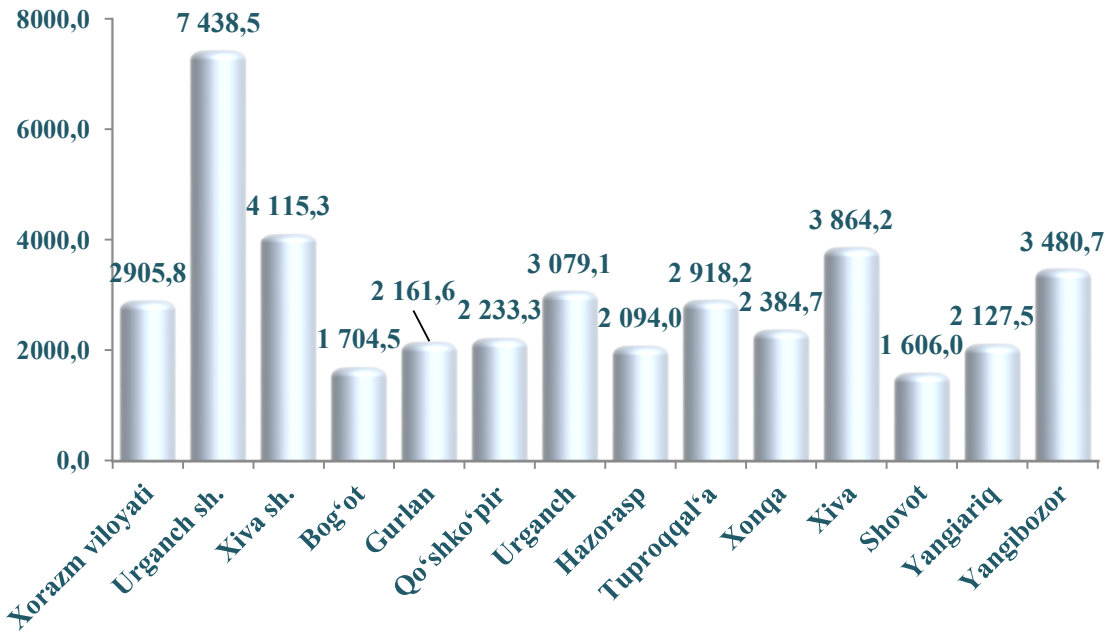

Mulkchilik shakllari bo‘yicha qurilish ishlari tarkibi

	yanvar–dekabr	
	2022- y.	*2023- y.*
Qurilish ishlari, *mlrd. so‘m*	**4 878,4**	**5 744,2**
shu jumladan:		
davlat	267,4	306,1
nodavlat	4 611,0	5 438,1

Nodavlat mulkchilik shaklidagi tashkilotlar tomonidan 5 438,1 mlrd. so‘mlik qurilish ishlari amalga oshirilib, jami qurilish ishlari hajmidagi ulushi 94,7 % ni (2022- yil yanvar-dekabriga nisbatan o‘sish sur‘ati 107,9 %) tashkil qildi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha qurilish ishlari hajmi
(*mlrd. so‘m*)

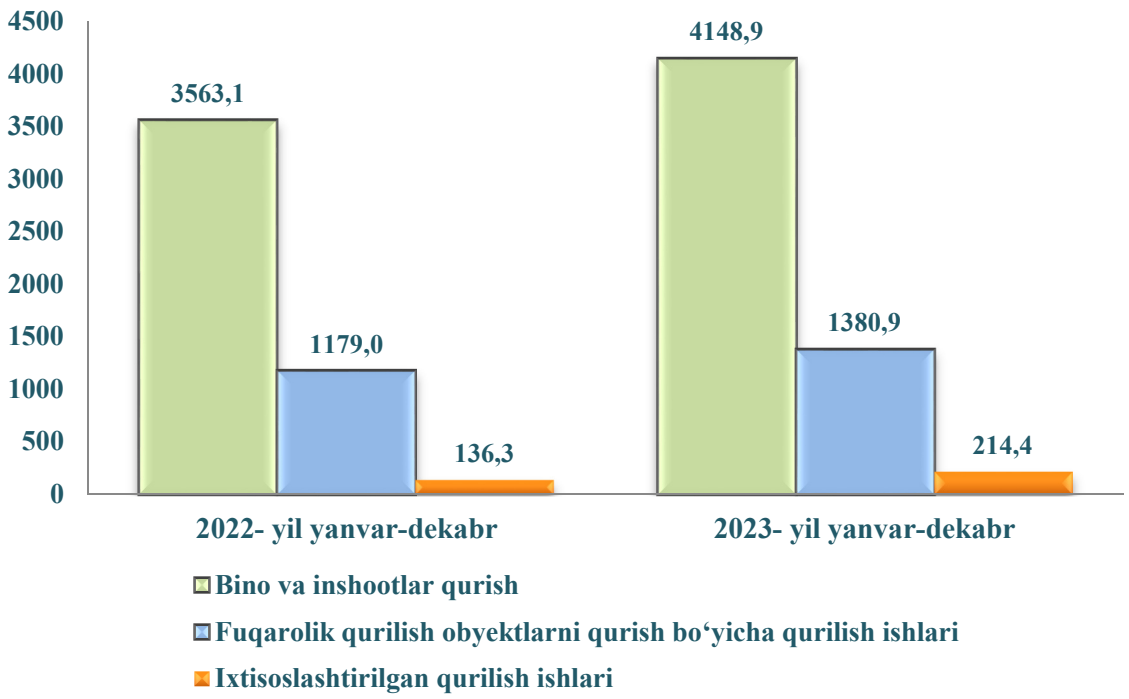

Qurilish ishlari umumiy hajmining 72,2 %i binolar va inshootlarni qurish bo‘yicha qurilish ishlari, 24,1 %i fuqarolik qurilishi obyektlarini qurish bo‘yicha qurilish ishlari va 3,7 %i ixtisoslashtirilgan qurilish ishlariga to‘g‘ri keldi. Shu jumladan, umumiy hajmdan 76,8 %i yangi qurilish, rekonstruksiya, kengaytirish, texnik qayta qurollantirish hajmiga to‘g‘ri keladi.

Hududlar kesimida qurilish ishlari mulkchilik shakllari bo‘yicha

Shahar va tumanlar nomi	*Jami, mlrd.so‘m*	*shu jumladan mulkchilik shakllari bo‘yicha, jami hajmga nisbatan % da*	
		davlat	*nodavlat*
Xorazm viloyati	**5 744,2**	**5,3**	**94,7**
Urganch sh.	1 126,9	12,5	87,5
Xiva sh.	402,9	1,3	98,7
tumanlar:			
Bog‘ot	297,1	-	100,0
Gurlan	336,8	-	100,0
Qo‘shko‘pir	403,3	4,4	95,6
Urganch	650,9	7,1	92,9
Hazorasp	427,4	3,2	96,8
Tuproqqal‘a	171,0	9,1	90,9
Xonqa	468,8	3,2	96,8
Xiva	593,2	3,9	96,1
Shovot	287,1	3,0	97,0
Yangiariq	259,6	3,1	96,9
Yangibozor	319,2	3,8	96,2

Shahar va tumanlar kesimida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha qurilish ishlari hajmi (*mlrd. so‘m)*

	Qurilish ishlari, xizmatlar jami	*shu jumladan iqtisodiy faoliyat turlari:*		
		Bino va inshootlar qurilishi	*Fuqarolik qurilishi obyektlari*	*Ixtisos-lashtirilgan qurilish ishlari*
Xorazm viloyati	**5 744,2**	**4 148,9**	**1 380,9**	**214,4**
Urganch sh.	1 126,9	581,0	484,2	61,7
Xiva sh.	402,9	294,2	103,0	5,7
tumanlar:				
Bog‘ot	297,1	235,2	57,0	4,9
Gurlan	336,8	263,5	30,0	43,2
Qo‘shko‘pir	403,3	319,7	81,5	2,1
Urganch	650,9	408,2	208,8	33,9
Hazorasp	427,4	372,8	36,3	18,3
Tuproqqal’a	171,0	144,6	23,1	3,3
Xonqa	468,8	339,6	110,0	19,3
Xiva	593,2	420,1	165,7	7,3
Shovot	287,1	266,1	8,7	12,4
Yangiariq	259,6	242,7	15,6	1,2
Yangibozor	319,2	261,2	57,0	1,0

Viloyatda bajarilgan qurilish ishlarining iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha asosiy qismi bino va inshootlar qurilishi (4 148,9 mlrd. so‘m) ga to‘g‘ri kelib, viloyat umumiy hajmida 72,2 %ni tashkil qildi. Shu bilan birga, fuqarolik qurilishi (1 380,9 mlrd. so‘m) ob’ektlari bo‘yicha bajarilgan qurilish ishlari viloyat umumiy hajmining 24,1 %ni hamda ixtisoslashtirilgan qurilish (214,4 mlrd. so‘m) ishlari 3,7 % ni tashkil etdi.

Statistik ko‘rsatkichlarga izohlar

Nomoliyaviy aktivlarga kiritilgan investitsiyalar – bu real mablag‘larni yaratishga yo‘naltirilgan investitsiyalar bo‘lib, quyidagilarni o‘z ichiga oladi: asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar, kapital ta‘mirlashga xarajatlar, nomoddiy aktivlarga kiritilgan investitsiyalar (patentlar, litsenziyalar, dasturiy mahsulotlar, er maydonlaridan va tabiiy resurslardan foydalanish huquqlari va boshqalar).

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarga - barcha turdagi qurilish ishlariga qilingan xarajatlar; asbob-uskunalarni montaj qilish bo‘yicha xarajatlar; mashina, asbob-uskunalar (montaj talab etiladigan va talab etilmaydigan), transport vositalari, jihoz va xo‘jalik inventarini sotib olish; boshqa kapital ishlar va xarajatlar kiradi. Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmlari to‘g‘risidagi ma‘lumotlar, ilgari boshqa tashkilotlarning asosiy fondlarida hisobga olingan asbob-uskunalar, binolar va inshootlar (yoki ularning ehtiyot qismlari)ni sotib olishga qilingan xarajatlarsiz keltirilgan.

Chet el investitsiyalari – asosan kelgusida foyda olish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi hududidagi korxona va tashkilotlarga kiritilgan chet el kapitali.

Investorlar – yuridik va jismoniy shaxslar bo‘lib, qarorlarni qabul qiluvchi va o‘z mablag‘lari, qarz mablag‘lari yoki jalb qilingan mablag‘larni investitsiya ko‘rinishida investitsion loyihalarga kiritishni amalga oshiruvchi hamda ulardan maqsadli foydalanilishini ta‘minlab beruvchi investitsion faoliyat sub‘ektlari hisoblanadi.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar – bu korxonaga to‘liq egalik qiluvchi yoki korxona aksionerlik kapitalining 10 foizidan kam bo‘lmagan qismini nazorat qiluvchi, ya‘ni korxonani boshqarishda ishtirok etish huquqigi ega bo‘lgan, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investor yuridik yoki jismoniy shaxs tomonidan kiritilgan investitsiyalar.

Buyurtmachilar – investitsion jarayonning qatnashchilari. Buyurtmachi sifatida investorning o‘zi, shuningdek investor tomonidan amaldagi korxonalarni, binolarni, inshootlarni yangi qurilishi, qayta ta‘mirlash, kengaytirish va texnik qayta qurollantirishni amalga oshirishlari uchun vakil etib tayinlangan jismoniy va yuridik shaxslar faoliyat ko‘rsatishlari mumkin. SHu bilan birga buyurtmachi investitsion jarayon qatnashchilarining tadbirkorlik va boshqa faoliyatiga, agarda ular orasidagi shartnomada nazarda tutilmagan bo‘lsa aralashmasliklari lozim.

Pudratchi – kapital qurilish uchun pudrat shartnomasi asosida bino va inshootlarni qurish bo‘yicha qurilish-montaj, qayta ta‘mirlash, kapital ta‘mirlash hamda texnologik va boshqa uskunalarni montaj qilish, sozlash va boshqa pudrat ishlarini bajarish bilan shug‘ullanadi.